

DATUM	1-12-2021
AAN	Gedeputeerde Staten van Utrecht
VAN	Chris Klemann, Iris Vliegenberg
DOORKIESNUMMER	0653738051 Chris Klemann
ONDERWERP	Samenvatting Natuurscan Ecologische verbindingzones Hart van de Heuvelrug

---

Inleiding

De Stuurgroep Hart van de Heuvelrug en de provincie Utrecht hebben in het voorjaar van 2021 ecologisch adviesbureau Viridis uit Culemborg opdracht gegeven een natuurscan uit te voeren om de resultaten van de natuurmaatregelen in kaart te brengen. (bijlage Natuurscan Hart van de Heuvelrug) De natuurscan is in een ruimer gebied dan Hart van de Heuvelrug, van 5300 ha natuur uitgevoerd. Daarmee wordt de samenhang van de natuur in Hart van de Heuvelrug in het grotere natuurkader van de Utrechtse Heuvelrug geschetst.

<https://www.hartvandeheuvelrug.nl/gebiedsontwikkeling/>

De volgende punten komen in dit memorandum aan de orde;

- De opdracht voor een natuurscan
- Het doel van het programma Hart van de Heuvelrug
- De resultaten uit de natuurscan Hart van de Heuvelrug
- Kansen voor de toekomst
- Financiering

Bijlagen

1. De natuurmaatregelen Programma Hart van de Heuvelrug.
2. Hart van de Heuvelrug in het Nationaal Natuurnetwerk Nederland

De opdracht voor een natuurscan

De opdracht was om te beschrijven wat de maatregelen anno 2020 voor natuur hebben opgeleverd en waar nog kansen liggen voor de natuur. Als ijkpunt wordt genomen 'Ambitiedocument Natuur Heel de Heuvelrug Eindconcept 2009' [Abitiedoc](#).

Bij de natuurscan is nadrukkelijk gekeken naar de westelijke en de oostelijke ecologische corridors met de daar gerealiseerde ecoducten, die een centrale rol spelen bij de natuurmaatregelen Hart van de Heuvelrug. De kwaliteit van de natuur is beschreven volgens een landelijke systematiek. De natuur is beoordeeld op de kwaliteit van de aanwezige natuurtypen, bos, heide, graslanden en de ecologische verbindingen. Daarbij is gebruik gemaakt van beschikbare literatuur, actueel beschikbare verspreidingsgegevens van flora- en fauna en nog te verzamelen informatie, interviews en veldbezoeken en eigen ecologische expertbeoordeling van de opdrachtnemer. Daarmee is de huidige situatie van de natuurterreinen in hun onderlinge samenhang in beeld gebracht. Verder zijn nog bestaande knelpunten met infrastructuur in kaart gebracht.

Het doel van het programma Hart van de Heuvelrug

De gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug richt zich sinds 2004 op het vinden van een goede balans tussen ruimte voor natuur, wonen, werken, zorg en recreatie. Als onderdeel van het programma Hart van de Heuvelrug zijn delen van het gebied vrijgespeeld voor natuur, twee ecologische verbindingen gerealiseerd met zes ecoducten. Tegelijkertijd zijn er ingewikkelde ruimtelijke vraagstukken rond rode ontwikkelingen opgelost of zijn nog in uitvoering.

Door deze investeringen in natuur is een groot aaneengesloten natuurgebied ontstaan. Door de schaalvergroting wordt de natuur robuuster en nemen ook de mogelijkheden voor recreatie en belevingswaarden van de natuur toe. Hart van de Heuvelrug heeft daarmee in belangrijke mate bijgedragen het creëren van financiering en ruimtelijk speelruimte voor de uitvoering van het provinciale natuurbesluit, het versterken en verbeteren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) voor dit centraal gelegen deel van de Utrechtse Heuvelrug.

De natuurscan Hart van de Heuvelrug

Natuur verbonden

Het onderzochte natuurgebied bestaat uit een aaneenschakeling van grotere en kleinere eenheden bos, heide, graslandtypen en stuifzanden. Grote delen zijn openbaar toegankelijk, andere delen zijn beperkt of alleen vanuit de omgeving beleefbaar, vanwege het militaire gebruik of rustzones rond ecoducten. Delen van de Vliegbasis zijn in het broedseizoen niet toegankelijk om verstoring te voorkomen.

Bepaalde terreinen zijn voor de natuur vrijgespeeld door rode ontwikkeling te verplaatsen. De meest infrastructuur, rijksweg, provinciale wegen en de spoorweg zijn passeerbaar gemaakt door de bouw van ecoducten. Het vrijspelen van het grootste deel van de Vliegbasis voor natuur in het centrum van het gebied heeft de samenhang van de natuur verder versterkt. De natuurbeheerders werken aan het versterken van natuur door gericht beheermaatregelen uit te voeren en deze regelmatig te evalueren en waar nodig bij te stellen.

De westelijke verbindingroute die loopt via de ecoducten A28 Sterrenberg en N237 Beukbergen, het bosgebied van de boswachterij Austerlitz ten zuiden van de A28, via het natuurgebied Vliegbasis Soesterberg en ecoduct Op Hees naar het gebied noordelijk van de spoorlijn Utrecht – Amersfoort. Daarnaast is er de oostelijke verbindingroute, die met het ecoduct N227 Treeker Wissel het Landgoed Den Treek - Henschoten met de Leuserheide verbindt, vervolgens doorloopt over de ecoducten Leuserheide over de A28 en Boele Staal N237, via Oude kamp uiteindelijk de Stompert en de Vlasakkers. In de natuurscan wordt inzichtelijk gemaakt hoe de gerealiseerde verbindingen functioneren en waar er nog bijgestuurd kan worden.

De natuurscan geeft aan dat het een gebied is waar natuurmaatregelen resultaat beginnen te krijgen en waar ook nog kansen liggen. De tabellen uit de natuurscan met de aan- of afwezigheid van de doelsoorten per deelgebied geven daar een beeld van. De natuurscan laat vanuit het soortenperspectief ook zien dat ecoducten vanuit natuurontwikkelingsperspectief nog maar pas aangelegd en zich nog verder zullen ontwikkelen om juist voor de minder mobiele soorten optimaal te gaan functioneren. Hetzelfde geldt voor de inrichting van de nieuwe natuurterreinen waar de bos- en heideontwikkeling nog maar pas op gang is gekomen. De maatregelen voor heideherstel op diverse locaties laten al een uitbreiding van soorten zien, maar ook deze terreinen zullen zich nog verder ontwikkelen. De gewenste structuur en leeftijdsopbouw van de vegetaties is nog niet bereikt. Verder liggen er vanuit het terreinbeheer nog kansen om lokaal de verbindingen tussen bossen, heideterreinen en graslanden te versterken. Dat is een blijvend aandachtspunt voor beheerders waar continue aan gewerkt wordt.

Door het ontstaan van een aaneengesloten bos en heidegebied in het centrale deel van de Heuvelrug vervult het gebied, in ecologisch opzicht een cruciale functie voor de natuur op de stuwwal. Mobiele soorten zoals ree, das, kleine marterachtigen, eekhoorn, vleermuissoorten en vogelsoorten weten hun weg inmiddels te vinden. Minder mobiele soorten, waarvoor de ecologische corridors en de ecoducten nadrukkelijk ook zijn bedoeld, verspreiden zich minder snel. Het betreft soorten zoals diverse reptielen, sprinkhanen, dagvlinders, loopkevers en bijen die verspreid voorkomen in enkele kerngebieden en geleidelijk toch ook hun weg vinden naar naastgelegen terreinen.

De maatvoering van het gebied en de aanwezig militaire terreinen waar geen recreatie plaatsvindt zorgen ervoor dat er grotere aaneengesloten rustige gebieden zijn waar ook verstoringgevoelige soorten zoals de nachtzwaluw en diverse roofvogelsoorten zich goed kunnen manifesteren. Het militaire gebruik van terreinen is ruimtelijk en in tijd gestructureerd en voorspelbaar voor diersoorten. Daarmee functioneert het als rustgebied. Dit is in tegenstelling tot terrein die intensiever voor recreatie in gebruik zijn. Ook dat blijkt uit de soortentabellen.

Op hoofdlijnen kan geconcludeerd worden dat de kwaliteit van de ecologische verbindingzones goed is. De koppeling van de gebieden heeft zijn effect op de ontwikkeling van de natuurwaarden in het gebied. Dat is zichtbaar doordat diverse doelsoorten aanwezig zijn, vaak in grote aantallen. De deelgebieden functioneren onderling als kerngebieden voor flora en fauna waartussen uitwisseling plaats vindt. Door de verbindingen is een groot en waardevol aaneengesloten natuurgebied ontstaan van ruim 5300 hectare.

Natuur op onderdelen

Ingezoomd op verschillende deelgebieden komt het volgende naar voren uit de natuurscan.

- Heide en schraallanden

Een aantal gebieden met een open karakter is van hoge kwaliteit. Dit zijn de schrale graslanden en heide van Vliegbasis Soesterberg, de heideterreinen van de Leusderheide, Den Treek Henschoten, de Lange duinen, de Krakeling en de Vlasakkers. Voor de heidesoorten vormen de grotere eenheden, zoals de voormalig Vliegbasis, de Leusderheide en Den Treek Henschoten kerngebieden. Diverse soorten zullen zich gaan vestigen op de kleinere heideterreinen als de meer lokale verbindingen d.m.v. beheer verbeterd worden. Op de grotere heideterreinen vinden diverse vlindersoorten, reptielen zoals de zandhagedis en de levenbarende hagedis een optimaal leefgebied. Karakteristiek is het voorkomen van de nachtzwaluw die vooral op de Leusderheide een goed leefgebied vindt. De Vliegbasis vormt een nationaal bolwerk voor de veldleeuwerik.

- Bossen

De bossen kennen een aantal grotere samenhangende kerngebieden, Pijnenburg- Soest, delen van de Vliegbasis en naar het zuiden toe de Vlasakkers en de boswachterij Austerlitz. Diverse karakteristieke soorten vinden hier een goed leefgebied, zoals de boommarter, diverse roofvogels, havik en wespandief. Ook de diverse spechtsoorten waaronder de zwarte specht komen hier voor.

De bosgebieden zijn divers en van voldoende omvang. In de kwaliteitsbeoordeling scoren de bossen 'matig'. Dit komt met name doordat deze natuurtypes gevoelig zijn voor verzuring door stikstofdepositie en deze externe werking over het gehele gebied vrij hoog is. Dit is een beeld dat landelijk voor meerdere bosgebieden geldt en wordt vooral veroorzaakt door een externe factor. Verbetering van de kwaliteit zal vooral door een bredere aanpak van de stikstofdepositie aangepakt moeten worden. Er zijn wel verschillen tussen bossen zichtbaar. Oudere bossen met een gemengde samenstelling bijvoorbeeld op landgoederen en aan de randen van de Heuvelrug zijn structuurrijker en hebben een meer gevarieerde ondergroei. Relatief jonge bossen, die oorspronkelijk zijn aangeplant voor houtproductie, zijn vaak nog eenvormiger in soortensamenstelling, structuur en ondergroei. Beheermaatregelen die al worden uitgevoerd zullen ervoor zorgen dat deze bossen op den duur ook natuurrijker worden en daarmee in kwaliteit zullen toenemen. Daarnaast zijn er ook bossen die een gemengde doelstelling hebben, zoals naast natuur ook een doelstelling voor houtproductie. De bossen als totaal zijn van groot belang voor de recreatie.

- De ecologische corridors

De oostelijke corridor is de langste en de meest robuuste en functioneert al naar behoren. De structuur is afwisselend open en gesloten, bos, heide en schraallanden. Vanaf de bossen bij Soest en het ecoduct Op Hees verbindt het de Vliegbasis met de Vlasakkers, de ecoducten N237 Boele Staal en A28, met de Leusderheide en o.a. het Landgoed Den Treek - Henschoten. De drie ecoducten op deze route hebben de juiste openheid. Aan weerszijden sluit het halfopen landschap goed aan.

De westelijke corridor heeft in het zuiden een meer gesloten boskarakter. De ecologische verbinding loopt vanuit boswachterij Austerlitz door tot over de ecoducten A28 Sterrenberg en N237 Beukbergen. Hierna continueert de verbinding richting Camp New Amsterdam naar de Vliegbasis. De ecologische verbindingzone door Camp New Amsterdam is nog in ontwikkeling. Vanuit de Vliegbasis loopt de verbinding verder noordelijk over het ecoduct Op Hees en komt uit in een bosgebied waarin enkele kleinere heideterreinen liggen. De verbinding die het ecoduct Op Hees biedt heeft een open karakter, maar voorziet ook in dekking zodat dieren die gesloten Habitats gebruiken ook kunnen oversteken.

- De ecoducten

De natuurscan geeft aan dat de ecoducten, die een centrale rol vervullen in de ecologische corridors, een juiste openheid hebben en aan weerszijden goed aansluiten op het halfopen landschap. Er worden een aantal beheeradviezen om de inrichting verder te optimaliseren. Enkel het aspect menselijke betreding is een probleem op alle ecoducten, waarbij soms niet alleen overdag, maar ook 's nachts soms mensen op het ecoduct aanwezig zijn. Dit heeft invloed op de functionaliteit van de ecoducten. Daarnaast wordt de aanbeveling gedaan om gedetailleerd te monitoren om de functionaliteit beter in beeld te krijgen en te bepalen welke beheermaatregelen genomen kunnen worden om de kwaliteit nog verder te verhogen.

Kansen voor de toekomst

Uit de natuurscan komen de volgende aandachtspunten naar voren, die voor een verdere kwaliteitsverbetering van de natuur zullen zorgen:

Inrichtingsmaatregelen binnen het werkgebied Hart van de Heuvelrug

N413

De oostelijke en westelijke corridors voldoen aan de doelstellingen die bij de start van het programma zijn beoogd. Terreinen aan beide zijden van de N413 Soest - Soesterberg lenen zich ervoor om hier een ecologische verbinding aan te leggen om deze verbinding te realiseren. Bij de start van HvdH en de uiteindelijke programmering van de ontsnipperingsmaatregelen 2004 - 2005 was het nog niet in beeld dat de Vliegbasis vrij zou komen (2008). Een passage vliegbasis - Vlakkers was daarom niet in beeld. Vanwege het toch al omvangrijke pakket aan maatregelen voor natuur is deze passage N413 nooit toegevoegd. In de natuurscan zijn voorstellen gedaan voor verbeteren van de van deze verbinding.

Camp New Amsterdam CNA

De westelijke corridor door CNA is nog niet volledig gerealiseerd. Er staan nog gebouwen en er is nog verharding aanwezig in de verbindingstrook die door het terrein loopt. Er is een uitwerking in voorbereiding om dit deel van de corridor verder in te richten als leefgebied en daarmee passeerbaar te maken voor de doelsoorten.

Beheermaatregelen natuur

- Optimaliseren van de heidecorridors

Terreinbeheerders hebben subsidie ontvangen voor de ontwikkeling van heide. Op basis van de Notitie Heideherstel in 2004 zijn er heidecorridors gerealiseerd. De al gerealiseerde heidecorridors vragen voortdurend aandacht vanuit het natuurbeheer. De corridor die vanuit de Leusderheide in westelijke richting het heideterrein de Krakeling moet verbinden heeft nog twee knelpunten. Ten eerste is een deel van de beoogde corridor te veel dichtgegroeid met struiken. Daarnaast wordt voorgesteld om ook het laatste deel van te realiseren door het terrein opener te maken, zodat heidesoorten een kans krijgen. Het betreft een stuk bos dat ligt tussen de Krakeling en de corridor huidige.

- Bossen, heideterreinen en stikstof

De natuurscan geeft aan dat er kansen liggen voor kwaliteitsverbetering en het herstel van de aanwezige fauna van bossen en heideterreinen bij een verdere landelijke aanpak van de stikstofdepositie. Om het stikstofprobleem aan te pakken wordt landelijk beleid ontwikkeld om de stikstoflast op de natuur terug te dringen. Waar mogelijk en nodig worden tussentijds extra beheer- en inrichtingsmaatregelen getroffen om de kwaliteit van de natuur niet verder achteruit te laten gaan. Een voorbeeld is de realisatie van de heidecorridor Lizard Lane met faunatunnel bij de N413 nabij Soest.

- Edelhert

Integrale begrazing van heide door middel van grote grazers is als optie genoemd door de Provincie Utrecht. Het edelhert is daarbij een doelsoort en een belangrijke schakel binnen het Nederlandse ecosysteem. Door de realisatie van ecoducten is het mogelijk dat het edelhert de Utrechtse Heuvelrug op eigen kracht weet te bereiken. Voordat het edelhert de Utrechtse Heuvelrug bereikt is het van belang dat er verschillende belangen afgewogen worden, zoals de vraag of er voldoende ruimte is voor een beperkt populatie, op welke wijze de populatiegroei beheerd gaat worden en of de verkeersveiligheid gewaarborgd kan worden.

Inrichtingsmaatregelen buiten het werkgebied Hart van de Heuvelrug

N224 Woudenberg Zeist oversteek heidecorridor

en knelpunt wordt gesignaleerd langs de N224 Zeist – Woudenberg. Hier loopt vanuit de Leusderheide een gasleiding. Over deze gasleiding wordt een strook met heide beheerd die de Leusderheide verbindt met zuidelijk gelegen terreinen buiten het projectgebied. Deze heidecorridor op de gasstrook wordt onderbroken door de N224 waarbij naast het asfalt ook de brede berm en fietspad een onoverbrugbare barrière vormt voor de meeste soorten die op heide leven. De natuurscan geeft hiervoor een uitwerking.

N234 Pijnenburg Soest palet aan maatregelen

Op deze weg liggen een aantal knelpunten voor natuur die niet eenvoudig zijn aan te pakken vanwege versnipperd eigendom en hoge landschappelijke en cultuurhistorisch waarden. Er worden verschillende oplossingen voorgesteld die verder uitgewerkt kunnen worden.

N227 Amersfoort aansluiting N224

Langs delen van deze weg zijn aanvullende faunakerende rasters voorzien. Het plaatsen van rasters langs het noordelijk deel van de N227 is in voorbereiding.

Financiering

- Beheermaatregelen natuurbeheer verhoging vergoeding per 2022

Natuurbeheerders komen niet altijd uit met het beschikbare budget. Landelijk is de beheervergoeding voor natuurbeheer met ingang van 2022 verhoogd van 75% naar 84% van landelijk vastgestelde normen voor het natuurbeheer van de verschillende beheertypen. Overheden komen niet in aanmerking voor deze beheervergoedingen. Het betreft hier terreinen, zoals de bossen van de gemeente Soest, de Leusderheide, de Vlasakkers en de Oude Kamp. Staatsbosbeheer, het Utrechts Landschap, Vereniging Natuurmonumenten en de particuliere terreineigenaren komen hiervoor wel in aanmerking.

- Mobiliteitsprogramma Oversteekbaarheid fauna

Vanuit het Mobiliteitsprogramma onderdeel Oversteekbaarheid fauna, is financiering mogelijk voor uitvoering van maatregelen aan provinciale wegen. In 2019 is het programma op hoofdlijnen vastgesteld. De maatregelen bij de N224, de N227 en de N234 kunnen de komende jaren deels uit dit programma gefinancierd worden. Financiering van omvangrijke maatregelen zoals eventueel grote faunatunnels, verdiepte ligging van een weg of een ecoduct zijn hierin niet voorzien.

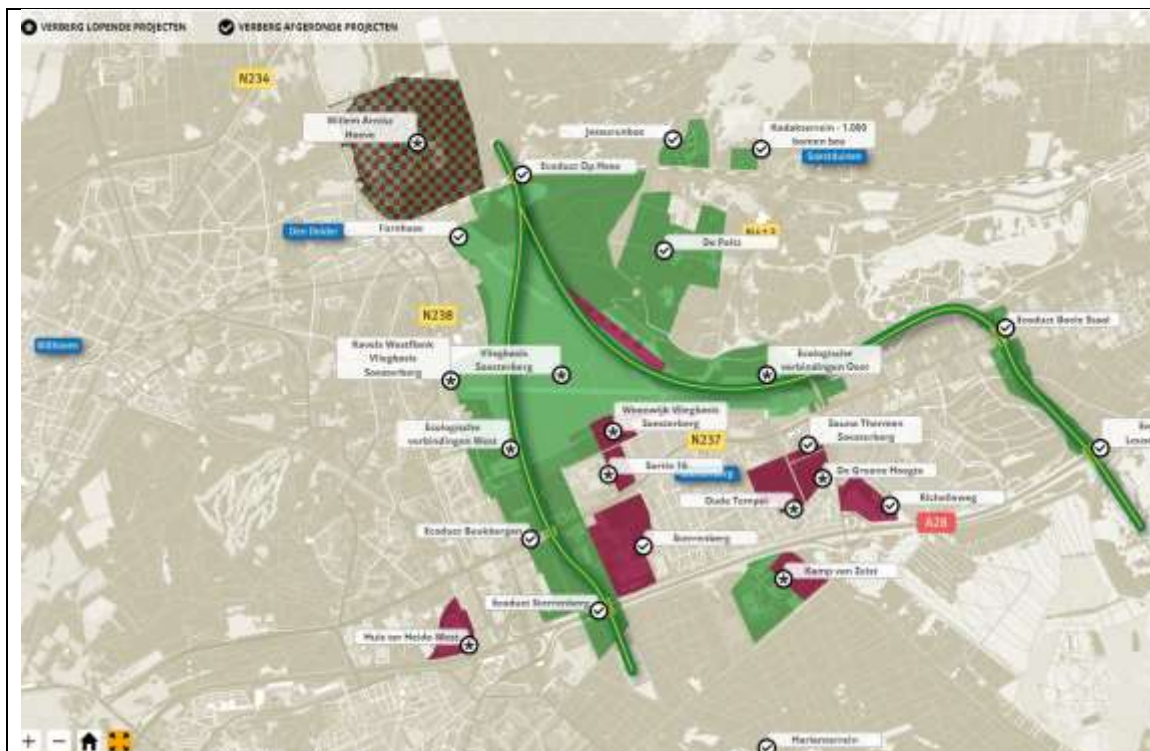
- Monitoring

De ontwikkeling van de eenvoudig waarneembare diersoorten in het gebied is goed te volgen. Aan de hand van recente waarnemingen is te zien dat de verspreiding van soorten toeneemt. Voor de minder mobiele en minder zichtbare soorten zoals insecten, reptielen, kleine grondgebonden zoogdieren en vleermuizen, is het van belang om de ontwikkeling te gaan volgen in aantallen en verspreiding. Dat geeft beter inzicht wat de natuurinvesteringen hebben opgeleverd en om sturing te geven aan het beheer van natuurterreinen, corridors, de toelopen naar de ecoducten en de en de ecoducten zelf. Er zijn diverse methodes beschikbaar, monitoring op het ecoduct m.b.v. wildcamera's, sporenonderzoek, genetisch onderzoek of zenderonderzoek.

Er is nog geen financiering voorzien om de monitoring uit te voeren voor de ecoducten en waar nodig voor de onderscheiden militaire en gemeentelijke terreinen. De particuliere terreinbeheerders die een beheersubsidie ontvangen zijn verplicht monitoring uit te voeren. Een deel van de beheervergoeding wordt daaraan besteed. Voor met name de militaire terreinen zijn maar beperkt monitoringgegevens beschikbaar. Daarbij komt dat deze terreinen niet openbaar toegankelijk zijn waardoor er ook geen aanvullende flora- en fauna gegevens beschikbaar komen vanuit de particuliere natuurwaarnemers die als 'vrijwilliger' natuurgegevens aanleveren op landelijke natuursites zoals waarneming.nl. De natuurbeoordeling van deze terreinen is daarom niet compleet.

Bijlage1: De natuurmaatregelen Programma Hart van de Heuvelrug

In het kader van Hart van de Heuvelrug zijn naast de 'rode' projecten, maatregelen voor natuur uitgevoerd die hier worden toegelicht. Ook een aantal natuurmaatregelen die in nabijgelegen natuurterreinen zijn uitgevoerd en die bijdragen aan het grotere geheel voor natuur zijn beschreven.

Deelgebied Pijnenburg

- De bossen van de gemeente Soest hebben in aansluiting op het ecoduct Op Hees deels een open structuur gekregen om de aanwezige heidesoorten, waaronder hagedissen, meer leefruimte te bieden.
- Ecoduct Op Hees is in 2012 gebouwd door ProRail over het spoor Utrecht Amersfoort. Het ecoduct verbindt de bossen van Soest met de voormalige Vliegbasis en het vormt daarmee de noordelijke basis voor de twee ecologische corridors. Ecoduct Op Hees wordt ook gebruikt als recreatieve verbinding. Hiervoor is het ecoduct breder gemaakt en hebben fietsers en voetgangers aan één zijde van het ecoduct de mogelijkheid via het ecoduct het spoor over te steken. Tevens heeft ProRail een verkeersonveilige gelijkvloerse overgang met het spoor op kunnen heffen. Het hoger gelegen fietspad geeft een mooi overzicht van het ecoduct zelf, de natuurlijke ingerichte toelopen en de ligging in de aansluitende natuurgebieden.
- Aan de westkant van de bebouwde kom van Soest ligt op de overgang van de Heuvelrug naar de lage natte delen aan de flank, de Wiek. Dit landbouwgebied heeft een nieuwe inrichting gekregen met ruimte voor natuur, water en wonen. Een klein deel wordt door een particuliere eigenaar ontwikkeld. In totaal is 14 hectare nieuwe natuur ontwikkeld, zoals bloemrijk grasland en nat schraalland. Hart van de Heuvelrug heeft mogelijk gemaakt dat 1.5 hectare natuurgebied toegankelijk is voor recreanten.

Deelgebied Vliegbasis Soesterberg

- Jessurunkamp is een voormalig militair magazijncomplex (uit 1939) aan De Beaufortlaan, aan de rand van de Lange Duinen vlakbij Soestduinen. Het terrein heeft een oppervlakte van 14 hectare. Het gebied is omgevormd tot natuurgebied vanwege de groene ligging in het Natuurnetwerk Nederland. Ondergrondse bluswaterkelders en kelders van gebouwen zijn blijven bestaan en worden gebruikt als winterverblijfplaats voor vleermuizen. Sinds 2011 heet het Jessurunkamp het Jessurunbos. De gemeente Soest is eigenaar en beheerder van het gebied.

- Ten zuiden van de spoorlijn Utrecht-Amersfoort, ter hoogte van Den Dolder ligt het bedrijventerrein Fornhese. Het meest oostelijke deel (1,3 hectare) van het bedrijventerrein Fornhese heeft een groene functie, hier komen de twee ecologische corridors van Hart van de Heuvelrug samen.
- De voormalige Vliegbasis Soesterberg is sinds 2008 vrijgekomen voor natuur, recreatie en deels woningbouw. Het vormt een cruciale schakel in de ecologische corridors door de enorme omvang, de variatie aan heide, bos en graslanden en vooral de centrale ligging in het gebied. Recreatief is het ook een belangrijk gebied vanwege de grote natuurlijke en landschappelijke variatie. Op het terrein is het Nationaal Militair Museum gevestigd en zijn er 'recreatieve' mogelijkheden voor excursies en evenementen.
- Onder de toegangsweg naar het museum zijn door het Utrechts landschap enkele faunapassages met schermen aangelegd voor reptielen die ondanks de toegenomen verkeersintensiteit nu weer veilig kunnen oversteken.
- Camp New Amsterdam CNA vormt nog de ontbrekende schakel in de westelijke corridor die in het zuiden aansluit op de ecoducten Sterrenberg A28 en Beukbergen N237 en naar het noorden op de vliegbasis. Er is een inrichtingsplan in voorbereiding dat uitgewerkt wordt naar een uitvoeringsplan.
- Landgoed De Paltz ligt naast Park Vliegbasis Soesterberg en vormt een belangrijke groene verbinding binnen het programma Hart van de Heuvelrug. De Provincie Utrecht heeft het Landgoed De Paltz in 2007 aangekocht als groene schakel voor de Utrechtse natuur. Het landgoed ligt in het hart van de Heuvelrug, is 78 hectare groot en heeft grote natuurwaarde. In 2011 is het terrein in eigendom en beheer overgedragen aan Het Utrechts Landschap.

Deelgebieden Stompert, Vlasakkers en Oude kamp

- Ecoduct Beukbergen N237 is in beheer bij Het Utrechts Landschap. Dit ecoduct is als bosverbinding met passen en meten gerealiseerd op het landgoed met dezelfde naam. Door de Provincialeweg N237 over een lengte van 300 m weg verdiept te leggen zijn de toelopen beperkt van omvang en konden zowel de landschappelijk belangrijke lanen op het landgoed gespaard worden en ook een natuurverbinding tot stand komen.
- Ecoduct Leusderheide over de A28 is in 2005 opgeleverd. Het was het eerste ecoduct Hart van de Heuvelrug dat in opdracht van Rijkswaterstaat is uitgevoerd. Het vormt een eerste schakel in de bos- en heideverbinding tussen de Leusderheide en het later gebouwde ecoduct over de N237 Boelstaal richting de Vlasakkers.
- Ecoduct Boele Staal N237 is in 2018 opgeleverd. Dit ecoduct vormt een schakel in zowel de bos- als de heideverbinding tussen de Oude Kamp en de Vlasakkers. De toelopen en het ecoduct zelf zijn ingericht voor bos en heideontwikkeling. Na drie jaar ontwikkeld de vegetatie zich in de goede richting. De heide komt goed op uit het ingezaaide heideplagsel. Ter vervanging gesloopte gebouwen, is er als alternatief zomerverblijf een vleermuistoren gebouwd. De vleermuistoren wordt inmiddels gebruikt door diverse vleermuizen.
- Oude kamp ligt in de toeloop naar het ecoduct Boele Staal. Defensie heeft een recreatief gebruikt pad in zuidelijke richting verlegd, zodat er een groter rustgebied is ontstaan rondom het ecoduct. Een laag raster, dat passeerbaar is voor de fauna, houdt wandelaars bij het ecoduct tegen.
- Vlasakkers, dit terrein van 260 hectare sluit aan op het ecoduct Boele Staal. Doordat het terrein als oefenterrein van Defensie in gebruik is, is het beperkt toegankelijk. Het raster bij het ecoduct is daarom gehandhaafd. Door middel van faunaopeningen is het voor alle diersoorten inclusief ree passeerbaar, maar houdt mensen tegen. Het terrein functioneert als rustgebied voor de fauna.

Deelgebied Leusderheide

- De Leusderheide is het omvangrijkste heide en stuifzandgebied in de provincie. Door gestructureerd gebruik door Defensie functioneert het als rustgebied en kerngebied voor natuur. Het terrein herbergt de grootste populatie zandhagedissen in de provincie, Verder komen er verstoringsgevoelige vogelsoorten voor zoals de raaf, de grauwe klauwier en de nachtzwaluw.

Deelgebied Boswachterij Austerlitz

- Ecoduct Sterrenberg over de A28 is als bosverbinding in 2012 opgeleverd in opdracht van Rijkswaterstaat. Het sluit aan op het ecoduct Beukbergen bij het gelijknamige landgoed. Het vormt een

ecologische corridor naar het noorden richting Camp New Amsterdam, de vliegbasis en het ecoduct Op Hees.

- Waar vroeger het fotomaterialenbedrijf Kodak stond, is nu in samenhang met het al aanwezige oudere bos een groot aaneengesloten bosgebied ontstaan. Begin 2008 is de sloop van de gebouwen afgerond en de grond gesaneerd om plaats te maken voor de natuur. Een paar honderd basisschoolkinderen hebben hier in 2008, 1000 bomen geplant. Hieraan dankt het gebied haar nieuwe naam: "1000 bomen bos". Het terrein ligt tegen het natuurgebied de Lange Duinen aan.
- Op het Harlanterrein in Austerlitz in de gemeente Zeist stonden 24 gebouwen van TNO. Na het vertrek van TNO in 1998 kocht de provincie het terrein in 2010 aan voor natuur. Het beheer wordt uitgevoerd door Het Utrechts Landschap. Er is zo veel mogelijk beplanting in de vorm van bomen en struiken behouden. Het gebied wordt open bos met enkele stroken heide en een klein deel van het terrein is ingericht als akker. Ook is als alternatief voor de sloop van gebouwen een vleermuistoren gebouwd. De vleermuizen hebben dit alternatief voor de gesloopte gebouwen vrij snel in gebruik genomen, net als is gebeurd bij de vleermuistoren bij het ecoduct N237 Boele Staal.
- Boswachterij Austerlitz bestaat uit meer dan 800 ha aaneengesloten bosgebied. Het gebied is in beheer bij Staatsbosbeheer SBB. Het wordt verder ontwikkeld naar gemengd bos met doelsoorten als ree, boommarter, spechten en roofvogels. Het is een belangrijk wandelgebied.

Deelgebied landgoed Den Treek Henschoten

- Den Treek Henschoten is het grootste particuliere landgoed van de provincie. Aan de westkant is het d.m.v. het ecoduct Treeker Wissel direct verbonden met de Leusderheide. Het gebied vormt een geleidelijke en ecologisch belangrijke overgang naar de natte delen van de Vallei. Er zijn veel recreatieve activiteiten. In 2007 is 30 ha aan heideherstel uitgevoerd langs de provinciale weg N227 waardoor karakteristieke soorten nu aan beide zijden van de weg voorkomen.
- Het ecoduct Treeker Wissel N227 vormt een direct schakel tussen de heideterreinen op het landgoed den Treek Henschoten en de Leusderheide.

Bijlage 3 Hart van de Heuvelrug in het Nationaal Natuurnetwerk Nederland

bron: [Compendium voor de Leefomgeving](#), 15/11/2021

Door de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland zijn tussen 1990 en 2019 natuurgebieden vergroot en met elkaar verbonden. Het aantal kerngebieden van meer dan 250 hectare is toegenomen van 266 gebieden in 1990 naar 327 in 2019. De gebiedsgrootte van deze kerngebieden is toegenomen van circa 445.000 hectare naar ongeveer 555.000 hectare. De grote gebieden betreffen met name bos- en duingebieden.

Door het opnemen van ecologische verbindingszones tussen de gebieden van het natuurnetwerk is ook de ruimtelijke samenhang van de natuur op het land verbeterd. Door deze samenhang wordt het areaal met gebieden groter dan 5000 hectare flink vergroot.

Nederland kent vanouds een groot aantal kleine bosjes en een aantal zeer grote bosgebieden. De vele kleine bosjes van 1 tot 10 hectare beslaan 10% van het totale bosareaal. De Utrechtse Heuvelrug, de Veluwe en een boscomplex in Brabant zijn de enige 3 gebieden met meer dan 5000 hectare aaneengesloten bos. Het merendeel van de heidevelden is landelijk ook niet groter dan 10 hectare. De totale oppervlakte van deze kleine terreinen is echter maar circa 12% van het totaal areaal heide. Twaalf terreinen in Nederland, samen in totaal 34% van het areaal heide en hoogveen, zijn groter dan 1000 hectare waaronder de Strabrechtse heide, de Oldenbroekse heide en het Fochteloërveen.